

Beata Krajewska, *Telewizja w recepcji dorosłych studentów. Teorie i rzeczywistość*, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego, Warszawa 2009, 98 s.

Dziś, żyjąc w XXI wieku, trudno wyobrazić sobie otaczającą nas rzeczywistość bez środków masowego komunikowania, które stały się nieodłącznym atrybutem współczesnego człowieka. Wstajemy rano, słuchamy radia, przeglądamy prasę, oglądamy telewizję, surfujemy po ulubionych stronach internetowych, po prostu funkcjonujemy w medialnym otoczeniu. Mass media natomiast w pewnym stopniu wywierają na nas wpływ, kształtują nasze poglądy, wiedzę o rzeczywistości itp.

Na rynku wydawniczym każdego roku pojawia się wiele publikacji traktujących o szeroko rozumianych środkach masowego komunikowania, pisanych z różnej perspektywy badawczej. W 2009 roku nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Kardynała Wyszyńskiego ukazała się książka Beaty Krajewskiej pt. *Telewizja w recepcji dorosłych – studentów. Teorie i rzeczywistość*, na łamach której autorka starała się pokazać implikacje zachodzące między czasem wolnym dorosłych Polaków a telewizją.

Książka składa się z czterech rozdziałów. W dwóch pierwszych: „Środki masowego przekazu” i „Telewizja medium XXI wieku” badaczka zawarła treści teoretyczne związane z obecnością w naszym życiu środków masowego komunikowania, szczególnie telewizji. Autorka, świadoma tego, że pisze skrypt dla studentów, w pierwszym rozdziale swojej książki zajęła się przeglądem podstawowych definicji, uporządkowaniem nazewnictwa i omówieniem funkcji pełnionych przez media, ze szczególnym uwzględnieniem telewizji. Przeprowadziła następnie czytelnika przez różnego typu klasyfikacje mass mediów stworzone lub przywołane przez badaczy, a m.in.: M. McLuhana, A. Kłoskowską, W. Pisarkę, M. Mrozowskiego i A. Lepę.

Rozdział drugi, zatytułowany, jak już wspomniałam – „Telewizja medium XXI wieku”, traktuje o trzech ważnych aspektach funkcjonowania telewizji. Autorka rozpoczęła go od analizy telewizji jako środka masowego przekazu. Wychodząc od etymologii, omawiając problemy definicyjne i klasyfikację, dokonała przeglądu funkcji przez nią pełnionych. Następnie przybliżyła pozytywne i negatywne aspekty oglądania telewizji. Przytoczyła ważne według niej poglądy badaczy, zarówno polskich, jak i zagranicznych reprezentujących różne dyscypliny naukowe, a dotyczące roli i wpływu telewizji na odbiorców. Ostatnią część tego rozdziału autorka poświęciła

kwestiom związanym z odbiorem telewizji przez dorosłych, czyli skoncentrowała się na grupie badanych respondentów. Podkreśliła, i słusznie, że zarówno typy częstotliwości korzystania z telewizji, jak i typy recepcji programów mają znaczenie dla odbioru programów telewizyjnych. Wskazała także, że w zależności od cech osobowych telewidza, od konwencji i rodzaju przekazu, od zaangażowania emocjonalnego i intelektualnego, ci sami odbiorcy mogą różnie odbierać rozmaite programy telewizyjne. Biorąc pod uwagę stopień zaangażowania telewidza, można wyróżnić dwa zasadnicze typy odbioru: powierzchowny i dogłębny. Kończąc ten rozdział, autorka przypomniała czytelnikowi o historii badań na temat odbioru programów telewizyjnych, zarówno na świecie, jak i w Polsce.

Metodologicznym podstawom pracy poświęciła Krajewska kolejny, trzeci rozdział swojej książki, uzasadniając na początku wybór problematyki badawczej. Jej zdaniem, podjęte badania pozwolą poszerzyć wiedzę na temat relacji dorosły – telewizja i odpowiedzieć na następujące pytania: jakie miejsce zajmuje oglądanie telewizji wśród innych form spędzania wolnego czasu, które stacje telewizyjne są preferowane przez dorosłych, jakie opinie o telewizji wyrażają dorośli, jakie funkcje badani przypisują telewizji i czy w opinii dorosłych telewizja może wspomagać proces wychowania? Odpowiadając na postawione problemy badawcze, Krajewska posłużyła się dwiema dobrze dobranymi i komplementarnymi wobec siebie metodami, metodą sondażu diagnostycznego i statystyczną. Do realizacji zamierzonego celu wybrała technikę ankiety, natomiast za narzędzie badawcze posłużył kwestionariusz ankiety. Dokonując charakterystyki badanej populacji pod względem płci, miejsca zamieszkania, wieku i wykształcenia, autorka zakończyła ten rozdział.

Kolejny pt. „Wybrane aspekty funkcjonowania telewizji w życiu dorosłych i ich rodzin – analiza i interpretacja wyników badań” poświęciła Krajewska analizie i interpretacji przeprowadzonych badań. Rozpoczynając, przypomniała, w jaki sposób w naukach społecznych definiowany jest czas wolny i jakie pełni funkcje w życiu człowieka. Autorka, bazując na literaturze przedmiotu, podkreśliła ubóstwo form spędzania wolnego czasu, które często wśród dorosłych Polaków ogranicza się do oglądania telewizji. Jej badania potwierdziły to zjawisko, wykazały mianowicie, że 25% respondentów w ten właśnie sposób spędza czas wolny. Kolejne miejsca zajęły: uprawianie sportu, spacer, czytanie, słuchanie muzyki. Największa grupa badanych spędza przed telewizorem 2 godziny dziennie, a przypomnijmy, że statystyczny Polak poświęca małemu ekranowi 130 minut każdego dnia, a w niedzielę ponad 4 godziny. Przeprowadzone przez Krajewską badania potwierdziły także kolejną panującą w Polsce tendencję, taką mianowicie, że największą oglądalnością wśród badanych cieszą się następujące stacje telewizyjne: TVN (36%), POLSAT (29%), TVP1 (26%), TVP2 (23%). Respondenci z przygotowanej oferty najchętniej wybierają programy rozrywkowe, informacyjne i seriale. Rozpatrując kategorię płci, widać wyraźnie, że kobiety preferują programy rozrywkowe, a mężczyźni informacyjne.

Omawianą tu, moim zdaniem ciekawie napisaną i ważną książkę, autorka kończy podrozdziałem o wychowawczych aspektach prezentowanych przez telewizję. Wielokrotnie akcentuje negatywny wpływ, jaki na dzieci i młodzież wywiera nadmierne

oglądanie telewizji. Apeluje wręcz o wychowanie do mediów, polegające na znajomości mechanizmów stosowanych w przekazie medialnym w zakresie: czasu korzystania z mass mediów, umiejętności dokonywania wyboru programów, kierowania przez rodziców procesem percepcji treści medialnych i towarzyszenia dziecku w ich odbiorze.

Recenzowana książka niewątpliwie warta jest przeczytania, zwłaszcza ze względu na swoją część empiryczną. Przypomnę, że niewielu badaczy koncentrowało się na grupie dorosłych respondentów. Zdecydowanie częściej starali się określić wpływ telewizji na zachowanie, wychowanie i socjalizację dzieci i młodzieży, akcentując przede wszystkim jej negatywny wpływ. Mam wrażenie, że Beacie Krajewskiej udało się uniknąć pedagogicznej, moralizatorskiej narracji, co – moim zdaniem – podnosi walor publikacji.

Olga Dąbrowska-Cendrowska